

Premio Internazionale Carlo Scarpa per il Giardino

25. izdanje, 2014. godine

Osmače i Brežani

Srebrenica, Bosna i Hercegovina

Rezime i kratke bilješke o izlagačima na seminaru u subotu 10. maja 2014. godine
po programskom redosljedu

Muhamed Avdić i Velibor Rankić, *Naš rad, danas, u Osmačama i Brežanima*

Muhamed Avdić rođen je 1981. godine na Osmačama, u općini Srebrenica, gdje je sa porodicom živjeo do 1992. godine, odakle je sa jedanaest godina primoran da bježi zbog rata. Prvo je raseljen u Srebrenicu (do 1993. godine), od 1993. do 1996. boravi kao izbjeglica u Tuzli a nakon toga odlazi u Sarajevo, gdje završava studije na kriminalističkom fakultetu. Nakon prvih povremenih povratka u martu 2002. i u oktobru 2003. godine, 2008. odlučuje da se vrati živjeti u Srebrenicu, gdje još uvijek radi u općini. Od 2008. do je grupe Adopt Srebrenica od 2010. do 2011. glavni je promotor projekta uzgoja heljde na Osmačama i Brežanima. Njegov otac, koji je nestao 1995. godine, bio je nastavnik i direktor škole. Muhamed je oženjen i ima djete od nekoliko mjeseci. Na Osmačama ima svoju novu kuću i zemlju koju obrađuje; ima aktivnu ulogu u svojoj zajednici i u inicijativama grupe Adopt, počevši od Međunarodne sedmice sjećanja.

Velibor Rankić. Moje ime je Velibor, rođen sam 1987. godine u Srebrenici. 1992. godine smo zbog rata otišli iz Srebrenice u Srbiju, tamo smo proveli godinu, tri godine u Pančevu i tri godine u Arandelovcu. 1998. godine smo se u leto vratili u Srebrenicu, brat, sestra, majka, otac i ja. Nismo gubili ni trena, odmah smo počeli da čistimo kuću od ruševina i njive od korova. Od tad pa do danas smo mnogo stvari uradili na selu a tamo provodimo svo slobodno vreme. Ja sam 2006. godine upisao saobraćajni fakultet u Beogradu, 2010. diplomirao a 2012. odbranio master rad na istom fakultetu. Imao sam ponude za posao u Beogradu ali sam se vratio u Srebrenicu. Dve godine sam radio u Opštini Srebrenica, a sad radim projekat smanjenja gubitaka pitke vode na vodovodnoj mreži, za jednu holandsku kompaniju u Srebrenici, Bratuncu i Milićima. Nisam oženjen, u vezi sam.

Filippo Giannone i Luca Michieletto, *Sijući povratak. Ne samo heljda*

Poljoprivredna aktivnost zavisi od pedoklimatskih uslova područja na kojem se djeluje. Udruživanje porodica na Osmačama, prvo konkretno, a nakon toga i zvanično i stukturisano u udruženje *Sedlari*, omogućilo je da se prevaziđu prepreke vezane za ograničenost zemljišta farmama. Upravljanje nad većim površinama omogućava važniji agronomski pristup: tako se izbor usjeva vrši na osnovu karakteristika zemljišta i izlaganja, sa pozitivnim efektima na samu proizvodnju usjeva. Studija terena je temelj kvalitetne poljoprivrede. Takođe, saradnja između porodica omogućava racionalno korištenje sredstava na raspolaganju: mašina i radne snage, posebno u procesu prerade proizvoda. Uključenje Arhitekata bez granica moći će doprinijeti stvaranju laboratorije za preradu proizvoda udruženja.

Filippo Giannone, agronom.

Luca Michieletto. Projektovanje plana usjeva jedne farme nastaje iz analize tržišta na koje se usjev odnosi. U ovom iskustvu kompletno je preokrenut ovaj pristup, na terenu gdje su dvadeset godina neobrađivanja obogatila zemljište, za koje postoji rizik da za kratko vrijeme bude upropašteno neodrživim metodama i tehnikama. Nedostatak tržišta, posebno poljoprivrednog sjećanja, predstavlja fascinantno ali i opasan izazov, ne toliko za one koji

“projektuju za treće” nego za one koji ostaju i plaćaju za greške prebrzog i prejednostavnog projektovanja. Anahrono je objašnjavati da poljoprivreda “krađe” nema budućnosti u zabačenom selu na Balkanu, ali predstavlja konkretno zalaganje za one koje dolaze kao stanovnici, ili jednostavno turisti koji žele da upoznaju područje ranjeno u ratu, koje nije još u stanju da pruži zdravu i dobru hranu i dostojanstvene prilike za život.

Luca Michieletto, agronom.

Valentina Gagić i Nemanja Zekić, *Dijalog u Srebrenici o sjećanju i o projektima*

Valentina Gagić, govor će biti usmjeren na:

kratak uvod u aktivnosti i projekte koje su doprinijele povratku, izgradnji povjerenja i pomirenja u Srebrenici;

Adopt – aktivnosti i projekti – od ideje do realizacije (Grupa Adopt Srebrenica – umrežavanje, Sedmica sjećanja, Dokumentacioni centar, Skype centar, heljda, studijska putovanja, razmjene, suočavanja);

ključni problemi i najznačajniji rezultati ostvareni u proteklom periodu;

saradnja sa grupama i pojedincima iz Italije, podrška međunarodne zajednice;

planovi za budućnost.

Valentina Gagić, rođena 1973. godine, u Zvorniku (Bosna i Hercegovina). Najranije djetinjstvo provela u Šekovićima, malom gradiću smještenom u sjeveroistočnom dijelu BiH. Završila srednju elektrotehničku školu u Sarajevu, a zatim Visoku strukovnu školu za preduzetništvo u Beogradu. Prve ratne dane dočekala u Slovačkoj (Bratislava) u kojoj je boravila od aprila do septembra 1992. godine. Krajem 1995. godine, dolazi u Srebrenicu, gdje se priključuje aktivnostima nevladinog sektora. Aktivistkinja, jedna od inicijatora i osnivača Udruženja Sara-Srebrenica (1999. godine) u kojem je trenutno na poziciji izvršne direktorice. Članica neformalne grupe Adopt Srebrenica od 2005. godine. Daje nesebičan doprinos aktivnostima koje doprinose izgradnji društvenog kapitala, izgradnji povjerenja i pomirenja u multietničkim zajednicama. Volonterka i članica brojnih partnerskih grupa koje doprinose izradi strateških dokumenata na lokalnom i regionalnom nivou. Motivisana za rad sa mladima gdje pruža aktivnu podršku pozitivnim inicijativama u Srebrenici i BiH. Valentina je majka dvoje djece, sin Nikola – 20 godina i kćerka Nikolina – 17 godina, koji su, kako sama kaže, njena najveća pokretačka snaga i neiscrpan izvor energije. Trenutno je nastanjena u Bratuncu.

Nemanja Zekić: “Dijalog, sjećanje”. Srebrenica je mali gradić na istoku Bosne. Zbog svoje teške prošlosti, Srebrenica je danas predmet stvaranja loše energije, ne samo u samom gradu, već i u čitavoj državi i regionu. Svakodnevni medijski izvještaji govore o dubokom podijeljenom gradu. Ipak, takva slika nije prava realnost. Podijeljenost u Srebrenici je ona koja dolazi s polja, dok sami građani svakodnevno, više ili manje uspješno žive zajedno u tom gradu, idu na posao, u školu- što je najvažnije. Veći problemi od podijeljenosti u ovom gradu su loša ekonomija i manjak perspektive, zbog koga Srebrenica gubi stanovnike i danas u njoj živi jedva oko 5.000 ljudi. 7 puta manje nego prije rata.

Da bi Srebrenica ponovo bila lijepo mjesto za život, ipak je potrebno da se podijeljenosti po nametnutim linijama prevaziđu. Tako nešto se postiže dijalogom, koji čini da se upozna drugo i drugačije, da se izbriše predrasuda. Nakon tog dijaloga, potreban je i dijalog o nedavnoj prošlosti. Bez njega je nemoguće graditi zdravu budućnost. Takav dijalog treba biti na nivou običnih ljudi, ne institucija, i samo takav može biti uspješan. Potpunom pomirenju može voditi samo takav jedan put koji će izvršiti razbijanje mitova i iluzija o “slavnoj” nedavnoj prošlosti, koju imaju svi u narodu.

Iako mi je najviše stalo da se takav dijalog dešava u Srebrenici, on je neophodan u svim post-konfliktnim oblastima.

Nemanja Zekić. Moje ime je Nemanja Zekić i rođen sam u Srebrenici 3.2.1988. godine. Nakon dosta mijenjanja mjesta stanovanja, uglavnom po Srbiji, vratio sam se u Srebrenicu 2001. godine, gdje sam završio osnovnu školu, a zatim i gimnaziju. Ekonomski fakultet u Istočnom Sarajevu sam završio 2014. godine. Prvi put sam počeo rad u NVO još kao tinejdžer, ali sam zbog fakulteta morao da napravim pauzu. 2012. godine sam se prvi put pridružio grupi Adopt Srebrenica, naročito zbog njihove ideje i uvjerenja da rade na pravim vrijednostima koje su neophodne našem društvu. Aktivan sam član od tada. 2013. godine sam izabran i za predsjednika Omladinskog savjeta Srebrenica. Tokom svog rada sam bio koordinator na festivalima i drugim projektima za mlade, a kao član Adopt grupe aktivan učesnik- a često i organizator- aktivnosti suočavanja sa prošlošću i pomirenja.

Irfanka Pašagić i Andrea Rizza Goldstein, *Dvadeset godina poslije, u istočnoj Bosni*

Nekoliko sedmica prije pada Srebrenice, u Kanskom apelu, koji je ostao nečujan, Alexander Langer pisao je “Evropa umire ili se rađa u Sarajevu”. Pedeset godina nakon završetka Prvog svjetskog rata Evropa je ostala samo posmatrač niza zločina protiv čovječnosti, koji su kulminirali genocidom u Srebrenici. Sva retorika “nikada više” nakon 11. jula 1995. godine gubi smisao. Brutalnosti koje su počinjene u Bosni i Hercegovini, posebno genocid u Srebrenici, prije svega su ideološke brutalnosti koje je proizvela političko-ideološka mašinerija, proširene putem sredstava za masovnu komunikaciju a koje su nakon toga postale kolektivne brutalnosti (kolektivno opravdane kulturalnim nasiljem koje je stvorilo preduslove za direktno nasilje za vrijeme rata). Ono što smo inertni posmatrali tokom ratova u bivšoj Jugoslaviji, posebno u Bosni i Hercegovini, trebalo bi da u nama otvori niz pitanja o valjanosti zapadnog/evropskog kulturnog modela kome pripadamo.

Irfanka Pašagić. Rođena je u Srebrenici, diplomirala je na medicinskom fakultetu u Sarajevu 1978. godine a 1985. završila specijalizaciju na Neurologiji i psihijatriji u Zagrebu. Više studije iz psihoterapije. Od 1979. do 1986. radi kao ljekar u Srebrenici a od 1982. do 1992. kao psihijatar. Početkom rata mora napustiti grad nakon prvih etničkih čišćenja. Seli se u Tuzlu gdje osniva, 1992. godine, grupu za podršku traumatiziranim ženama izbjeglicama. Autorica mnogobrojnih projekata za podršku traumatiziranim osobama, godine 1996. osniva Udruženje Tuzlanska Amica kojim predsjedava od 1999. godine. U toj ulozi učestvuje i u mnogobrojnim međunarodnim inicijativama za pomoć i podršku traumatiziranim osobama. Godine 2005. dobitnica je Međunarodne nagrade Alexander Langer.

Andrea Rizza Goldstein, Fondacija Alexander Langer Stiftung, Bolzano, kordinator projekta Adopt Srebrenica.

Šimo Ešić i Alma Omeragić, *Knjige i djeca*

Pokretna biblioteka i Knjigometar. Knjigom do srca – dobro se dobrim vraća.

Lokacija: Federacija BiH i Republika Srpska.

Izdavačka kuća *Bosanska Riječ/Das bosnische Wort* jedna je od prvih kulturnih institucija koja je oformljena i počela organizirano djelovati u egzilu. Osnovana je 1993. godine u Wuppertalu (Njemačka) i do danas djeluje na afirmaciji bosanskohercegovačke literature i kulturnom povezivanju u Evropi. Osnivač i vlasnik je poznati bosanskohercegovački dječji pisac Šimo Ešić. Prosele godine je izdavačka kuća *Bosanska Riječ* obilježila 20 godina rada i postojanja. U tom periodu objavila je više od 800 naslova u prekomilionskom tiražu, sve vrijeme nastojeći afirmirati bosanskohercegovačku literaturu i kulturu u Evropi i svijetu.

Posebnu ulogu *Bosanska Riječ/Das bosnische Wort* odigrala je u pogledu međunarodnog priznavanja i afirmacije bosanskog jezika i ulaska knjiga na bosanskom jeziku na odjeljenja strane literature u bibliotekama širom Evrope i Amerike.

Police s natpisom “Bosanski jezik” uvedene su u više od 100 biblioteka u Njemačkoj i Evropi, a nekoliko njih je prešlo i u prekookeanske zemlje. *Bosanska Riječ* dala je nemjerljiv doprinos i podsticaj razvoju dječije literature i promoviranju navike čitanja kod najmlađe populacije.

Ostvarila je to ustanovljenjem biblioteke “Mali princ”, praktično jedine edicije koja kontinuirano prati tekuću književnu produkciju u dječijoj književnosti u BiH.

U toj i edicijama “Krug radosti” i “Mala vila” dosad je objavljeno oko 150 naslova, među kojima su sva vrijedna književna imena iz BiH i šireg okruženja, kao i brojni prijevodi najznačajnijih svjetskih pisaca za djecu i mlade.

Na inicijativu *Bosanske Riječi* osnovano je i Društvo prijatelja knjige “Mali princ”, koje deset godina organizira Međunarodni dječiji festival “Vezeni most”, gdje se dodjeljuje nagrada “Mali princ” za najbolju dječiju knjigu u regionu i istoimena nagrada za stvaralački doprinos razvoju dječje književnosti u BiH. Misija Udruženja jeste promocija navika čitanja i dobrih kulturoloških i kreativnih navika, s ciljem povezivanja djece, roditelja, nastavnika i pisaca u Bosni podijeljenoj još uvijek vidljivim i nevidljivim granicama. Ove godine odlučili smo da se fokusiramo na razvoj pokretnih biblioteka putem kojih bismo povezivali djecu, pisce, roditelje i nastavnike u FBiH i Republici Srpskoj istim čitalačim navikama i trudili bismo se da ih kroz čitanje zajedničke literature povežemo. Namjera nam je da obezbijedimo kombi koji bi bio opremljen obaveznim lektirskim naslovima iz nastavnog plana i programa u osnovnim školama i u Srpskoj I u Federaciji, te da na taj način pomognemo i školama da obezbijede knjige za čitanje, jer su školske biblioteke izuzetno siromašne, a pojedine nemaju naslove potrebne za lektiru. Na ovaj način bismo omogućili da oko 3.000 učenika iz najmanje 50 osnovnih škola u Podrinju (regija Bratunac, Srebrenica, Osmaci, Memići, Kozluk itd.) imaju pristup obaveznoj školskoj lektiri te da im se na taj način omogući neometan duhovan i kulturni razvitak. Kombi bi će biti opremljen i laptopom i projektorom, sa velikim platnom, tako da učenici mogu pogledati i filmove koji sui m predviđeni obaveznim nastavnim planom i programom za medijsku kulturu.

U svakoj od škola i u svakoj prilici bismo učenike upoznali i sa projektom kojeg smo nazvali *Knjigometar* – u kutiji dužine tačno jedan metar upakovano je 10 knjiga iz obavezne školske lektire, kako bismo na taj način skrenuli pažnju na knjigu i razvijali ljubav prema čitanju, a i kako bismo ih motivirali da učestvuju u projektu *Knjigometar* kroz koji bismo ih motivirali da kritički razmišljaju o knjigama, čitaju i mjere za koliko centimetara im je “porasla pamet” kroz ovaj projekat.

Šimo Ešić je rođen u rudarskom selu Breze, kod Tuzle, 6.2.1954. godine. Sa pisanjem je počeo u ranom djetinjstvu, tako da je prvu knjigu objavio sa 14 godina, a nakon toga, u dugoj karijeri, uslijedilo je još 27 knjiga, brojni pozorišni scenariji i radio-drame. Njegove knjige su prevedene na više od 15 jezika, a gotovo da ne postoji nijedna nagrada koju nije dobio u regiji za književnost ili za doprinos za razvoj kulture. Dugi niz godina je radio i kao radijski urednik, a zatim je osnovao svoju izdavačku kuću, *Bosanska Riječ*, u Wuppertalu (Njemačka) i u Tuzli. Nominiran je i za nagradu Astrid Lindgren, jednu od najuglednijih svjetskih nagrada za književnost.

Alma Omeragić, rođena 8.12.1966. godine u Tuzli. Po zanimanju profesor bosanskog jezika i književnosti. Radila je dugi niz godina kao simultani i konsektivni prevodilac za engleski jezik, a od toga preko 10 godina za haški Sud za ratne zločine, pri uredu tužioca. U zadnjih deset godina radi kao pomoćnik urednika, lektor i korektor, kao i koordinator i mendažer svih kulturnih projekata u izdavačkoj kući *Bosanska Riječ* i Udruženju “Mali princ”.

Luigi Barbieri i Anna Brusarosco, *Solidarnost i bliskosti*

Solidarnost, a posebno saradnja, u smislu sudjelovanja, to jest zajedničkog rada počevši od ljudskih odnosa koje je naš odnos sa Bosnom stvorio, je smisao onoga što radimo u Srebrenici i Osmaćama/Brežanima. Priča o bliskosti koja traje dvadeset godina, počevši od bratimljenja Venecije i Sarajeva koje je pokrenuto u maju 1994. godine, u toku rata: prijateljstvo između gradova koje je postalo konkretno zalaganje za dosta građana. Priča koja je nastavljena od 2010. godine, prvo posjetom delegacije iz Venezije Međunarodnoj sedmici koju organizuje Fondacija Alexander Langer Stiftung, nakon toga stvaranjem Udruženja Buongiorno Bosnia Dobardan Venecija, baš s ciljem jačanja i održavanja prijateljstva i razmjene među mladima iz Venecije i grupe Adopt Srebrenica, kako bi se došlo do projekta “Sijući povratak” u Osmaćama i Brežanima koji je od početka utemeljen na ideji da se zajedno radi za zajednički cilj.

Luigi Barbieri, nakon nekoliko godina rada u Centru za socijalni rad, od 2002. godine, je odgovorno lice u Centru za mir općine Venecija. Radi se o javnoj participativnoj službi koja projektuje i podržava mirovne, solidarne, ek-solidarne i multikulturalne aktivnosti zajedno sa građanskom mrežom udruženja, ustanova, samoodrživih centara, zadruga i školskih ustanova, u uvjerenju da je ovo jedan od najboljih načina za promovisanje smisla građanstva i društvene participacije novih generacija. Od 1983. godine Centar je mjesto za informisanje o svim mirovnim i solidarnim akcijama koje su organizovane i proizvedene u gradu, kako bi se proširile i u vlastitu mrežu udruženja i društvenog volonterizma, tako i kao dobra praksa na državnom i međunarodnom nivou. Mirovna i solidarna agenda koja želi da bude vodič za one koji pokušavaju da razmisle, shvate, podjele tugu koju rat izaziva, ali i da nađu neki razlog za nadu, kako bismo stvarno mogli zamisliti da je “drugačiji svijet moguć”.

Anna Brusarosco. Upoznala sam Bosnu i Hercegovinu 2006. godine, kao volonter udruženja Idemo iz Mirana (Venecija) i članica Komiteta za podršku mirovnim inicijativama provincije Padova. Interes za ovu zemlju me doveo da je proučim u toku doktorata iz geografije na Odjelu za geografiju Univerziteta u Padovi, istraživanjem uloge italijanske kooperacije u rekonstrukciji ruralnog bosanskog područja nakon rata. Takođe, od 2010. saradujem sa Osservatorio per i Balcani e il Caucaso (Opservatorij za Balkan i Kavkav), a nakon doktorata bavila sam se projektovanjem za razna udruženja i nevladine organizacije. Preko Centar za mir Općine Venecija i Udruženja Buongiorno Bosnia Dobardan Venecija upoznala sam Muhameda Avdića i njegov projekat za Osmaće. Tako sam doprinijela stvaranju radne grupe koja je razvila i koja se trenutno bavi projektom “Sijući povratak”.

Antonella Schiavon i Gianbattista Rigoni Stern, *Različita poljoprivredno-šumarsko-stočarska iskustva, u Podrinju*

Slučaj Bratunac. Po povratku iz izbjegličkih naselja nakon rata, žene i stari iz Bratunca, općine u Republici Srpskoj, tražili su pomoć kako bi počeli ponovo da zarađuju za život, identifikujući odmah u poljoprivredi, a posebno u uzgoju sitnog voća, najprofitabilniji sektor.

Zemljoradnička Zadruga Insieme Bratunac Sa P.O (Cooperativa Agricola Insieme di Bratunac) osnovana je u Bratuncu u maju 2003. godine na ideju ICS-a Bosna i Foruma žena Bratunac, uz podršku italijanske NGO (Udruženje za saradnju i solidarnost), u saradnji sa dva udruženja (Agronomi i Šumari bez granica i Udruženje za mir) i sa Ilario-m Ioriatti, ekspertom u uzgoju sitnog voća i upravljanju zadrugama poljoprivrednika.

Zadruga trenutno okuplja proizvođače oba pola, bosanske Srbe i bošnjake i namjerava podržati ekonomski oporavak općine Bratunac i susjednih općina, kao preduslov za ponovno stvaranje dijaloga između zajednica koje su tu naseljene.

Danas je Zadruga u stanju da proizvede ne samo sitno voće, nego i da ih preradi u džemove i voćne sokove.

Antonella Schiavon, Agronomi i Šumari bez granica.

Slučaj Sućeska. *Sućeska, Žedanjsko, Gunjaci, Opetci, Bukovica* su neka od trideset sela općine *Srebrenica* koja su obuhvaćena projektom solidarnosti započetim 2009. godine. Područje se nalazi na brdu i planini u sjeverozapadnom dijelu teritorije *Srebrenica* gdje su još vidljive štete nanosene ratom od 1992.-1995. godine: izgorjele kuće, štale; livade i pašnjaci prekriveni štetočinama, posebno korovom. U ovom poljoprivrednom pejzažu gdje se vratilo ono malo preživjelih, posebno udovice, nakon skoro deset godina izbjeglištva, intervenisalo se dovozeći junice i siva tirolska goveda sa planina u Trentinu sa dvojnim ciljem: obnoviti površinu za ishranu životinja i opskrbiti farmere mlijekom i mesom, dajući im tako mogućnost da prodaju te proizvode. Životinje koje su uvezene, 137, kupljene su u provinciji Trento i obuhvaćen je 81 poljoprivrednik. Prikazivanjem dokumentarca *Migracija mira*, koji svjedoči o prvom dolasku životinja 2010. godine, prikupljena su sredstva za stvaranje tri skladišta opreme za uzgajanje stočne hrane.

Gianbattista Rigoni Stern. Rođen 1950. godine u Asiagu gdje i živi. Završio je srednju poljoprivrednu školu, a nakon toga 1975. godine, diplomirao na Šumarskom fakultetu u Padovi, odbranivši diplomski rad iz polja kartografije šumskih sistema. Od 1975. do 1980. profesor je u Poljoprivrednoj školi u Castelfrancu Veneto. Službenik Odjela za poljoprivredu i šume Planinarske zajednice Spettabile Reggenza dei Sette Comuni u Asiagu, pratio je posebno upravljanje 77 alpskih pašnjaka u kolektivnom vlasništvu, koje prekrivaju površinu od preko 8.000 hektara i sječu usjeva i redovnu sječu u šumama u Comuni dell'Altipiano (Općinama visoravni). Od 2005. do 2009. bio je savjetnik za baštinu i ekologiju u općini Asiago. Autor je teksta *La via delle malghe*, GAL, 2001; skede *Le malghe dell'Altipiano*, u *Altopiano dei Sette Comuni*, CIERRE izdanja, 2009; raznih članaka u «Annali di San Michele» museja o običajima i navikama naroda iz Trentina i u «Quaderni Sozoalp», Društvo za studije i vrednovanje alpskih zootehničkih sistema. Mentor je, pri izradi diplomskih radova, preko dvadeset studenata na Univerzitetima u Padovi, Milanu, Torinu i Trentu.

Edi Rabini, *O važnosti posrednika, graditelja mostova – onih koji preskaču međe i onih koji putuju preko granica*

Dana 3. jula 2005. godine Irfanki Pašagić dodjeljena je Međunarodna nagrada Alexander Langer. Nekoliko dana poslije ona vodi u Srebrenicu jednu grupu koju promovise Fondacije Alexander Langer koja nosi njeno ime. Rađa se “Adopt Srebrenica”. Za one koje dijele put to je putovanje obostranog učenja koje vremenom raste.

Pomažu i osvjetljaju put Alexandar Langerovih “Deset tački za međuetnički suživot” i dugoročni sadržaji apela “Evropa se rađa ili umire u Sarajevu”, koje sa drugim parlamentarcima upućuje na sastanku šefova država i vlade u Kanu, 26. jula 1995. godine. Južni Tirol i Bosna i Hercegovina imaju mnogo toga da obostrano nauče kako bi prevazišli ustave koji su favorizovali rastuću podjelu najnacionalističkih grupa i strana među vladajućim grupama.

(sinteza intervencije koja je predviđena na ceremoniji Nagrade Carlo Scarpa u Trevisu u subotu 10. maja 2014. godine)

Edi Rabini. Rođen 20. februara 1943. u Bolzano/Bozen od južnotirolske majke njemačkog maternjeg jezika i oca koji ima porijeklo iz Veneta. Od 1964. godine promoviše i učestvuje u udruženjima, sastancima, časopisima, političkim pokretima koji imaju za cilj saradnju među jezičkim grupama u južnom Tirolu. Sekretar je škole od 1964. godine a istovremeno i upravnik u sindikatu od 1979. do 1998 godine. Nakon toga, saradnik je Alexanderu Langeru u Evropskom parlamentu od 1989. do 1995. godine. Za izdavačku kuću Sellerio 1996. godine uredio je, sa Adriano-m Sofri, knjigu *Alexander Langer. Il viaggiatore leggero*. Trenutno je predsjednik Fondacije Langer.
(edi.rabini@gmail.com, www.alexanderlanger.org)